

2016-2017

VALUASCOLLEGE

Onderwijsgemeenschap Venlo & Omstreken

TAALBELEIDSPLAN VALUASCOLLEGE

IEDERE DOCENT IS TAALDOCENT!

PETER HOUBEN
LISANNE AERTS
SUZAN HOLLMAN

1. Inhoudsopgave

2. Inleiding.....	2
3. De school als organisatie	4
4. Visie op taalbeleid	4
4.1 Uitgangspunten taalbeleid	5
5. Diatoetsen.....	5
5.1 Diatekst	6
5.2 Diawoord.....	6
5.3 Resultaten schooljaar 2015-2016.....	7
5.3.1 Resultaten en conclusies VMBO	7
5.3.2 Resultaten en conclusies havo/vwo	7
6. Studyflow	8
7. Acties tot beter taalonderwijs 2016-2017	9

2. Inleiding

Het eerste beleidsplan Taal en Rekenen van het Valuascollege is opgesteld voor het schooljaar 2011-2012, ingegeven vanuit nieuw(e) overheidsbeleid en -regelgeving (o.a. de referentieniveaus van Meijerink) en vanuit de noodzaak om tot kwaliteitsrapportages voor de inspectie te komen. In dat schooljaar werkten de kolommen havo/vwo enerzijds en vmbo anderzijds met een gescheiden aanpak.

In de schooljaren 2012-2013 en 2013-2014 lag het accent op het opstellen van een schoolbreed taal- en rekenbeleid, waarbij het de bedoeling was om de samenwerking te zoeken tussen havo/vwo en het vmbo en tot één reken- en taalbeleid te komen.

De centrale vraag hierbij was: hoe zorgt het Valuascollege ervoor dat leerlingen aan het eind van leerjaar 4 (vmbo), 5 (havo) of 6 (vwo) het juiste referentieniveau hebben?

Het taal- en rekenbeleid is erop gericht om de taal- en rekenvaardigheid van de leerlingen te verbeteren. De ambitie moet zijn om het maximale uit de leerlingen in het voortgezet onderwijs te halen, dus ook op het gebied van de taal- en rekenvaardigheid. Daartoe is concentratie op de kernvakken (Nederlands, Engels, wiskunde/rekenen) noodzakelijk en daarbij geven de referentieniveaus (Commissie-Meijerink) duidelijke richtlijnen voor de mate van ontwikkeling van de taal- en rekenvaardigheid. Dit betekent dat er bij deze vaardigheden kan worden gewerkt met meetbare doelstellingen en opbrengstgericht werken. De verzwaarde slaag-/zakregelingen, de strengere exameneisen voor Nederlands en het invoeren van een rekentoets geven aan dat een taal- en rekenbeleid noodzaak is.

Daarnaast is samenwerken met andere scholen belangrijk om het taalbeleid te optimaliseren. Om die reden wordt er samengewerkt met college Den Hulster en het Blariacumcollege. Uit onderzoek van ROA (researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt), onderdeel van Maastricht University, blijkt namelijk dat de laaggeletterdheid in onze regio een stuk groter is dan het gemiddelde van Nederland (18,5 % tegenover 11,5 % landelijk). We leven in een multiculturele samenleving en er wordt geconstateerd dat er nauwelijks doorstroming is van leerlingen met een allochtone afkomst naar het hbo in onze regio. Daarnaast zijn we ons nog te weinig bewust van de plaats van taalonderwijs binnen de 21-eeuwse vaardigheden en moet daarop een visie worden ontwikkeld. Het is aan te raden dat zowel de vo-scholen als de hbo-opleidingen zich buigen over een visie op het taalonderwijs van de toekomst en taalbeleid ontwikkelen. Dit taalbeleid moet door alle geledingen worden gedragen en uitgevoerd. Om dit te realiseren is er een werkgroep taaldocenten geformeerd, bestaande uit docenten VO en HBO, die de knelpunten oppakt, met verbetervoorstellen komt en de hiergenoemde visie formuleert.

In dit taalbeleidsplan zullen de visie op het taalbeleid, de middelen die we gebruiken om de taalvaardigheid te verbeteren en de verdere acties besproken worden.

Taalbeleidsplan Valuascollege

Wettelijke eisen ten aanzien van het taalonderwijs

Voor actuele zaken inzake het taalonderwijs verwijzen wij naar <http://www.examenblad.nl> en <http://www.steunpunttaalenrekenenvo.nl/>

Taalcoördinatie Valuascollege:

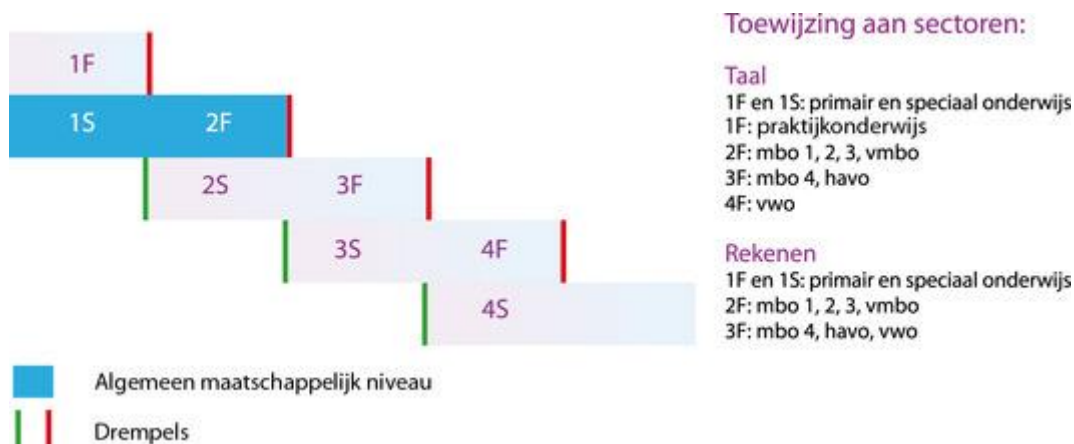
Directeur Taalzaken:	Leon Verhorevoort (lverhorevoort@ogvo.nl)
Taalcoördinatie VMBO:	Peter Houben (phouben@ogvo.nl) Raquel Clotet Sala (rclotetsala@ogvo.nl)
Taalcoördinatie HAVO- VWO:	Suzan Hollman (shollman@ogvo.nl) Lisanne Aerts (liaerts@ogvo.nl)

3. De school als organisatie

Het Valuascollege is een school voor voortgezet onderwijs met een aanbod variërend van vmbo tot gymnasium. Vanuit de hele regio en ver daarbuiten stromen leerlingen uit het basisonderwijs binnen. Het Valuascollege telt in 2016-2017 circa 2700 leerlingen en maakt onderdeel uit van OGVO: Onderwijsgemeenschap Venlo en Omstreken waaronder drie campussen behoren: het Blariacumcollege (stadsdeel Venlo-West), College Den Hulster (Venlo-Zuid) en het Valuascollege (Venlo-Centrum).

4. Visie op taalbeleid

Voor het hele onderwijs in Nederland (zowel basisonderwijs als voortgezet onderwijs) is vastgelegd wat leerlingen moeten kennen en kunnen als het gaat om Nederlandse taal en rekenen/wiskunde. Dit is vastgelegd in het NRK: "Nederlands Referentiekader doorlopende leerlijnen taal en rekenen". Het gaat hierbij om basiskennis en basisvaardigheden die voor alle leerlingen van belang zijn. Het doel van de invoering van een referentiekader hiervoor is een algemene niveauverhoging. Het aanleren van de basiskennis en – vaardigheden is een kerntaak van het onderwijs. Deze basiskennis en – vaardigheden kunnen leerlingen op verschillende niveaus beheersen. Voor taal zijn er in totaal vier niveaus beschreven. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een fundamenteel niveau (F) en een streefniveau (S). Het niveau 2F heeft iedereen nodig om te kunnen participeren in de maatschappij.

De school heeft een sterke ambitie om het taalniveau van leerlingen op peil te brengen (referentieniveaus), te houden en waar mogelijk boven het vereiste niveau te tillen.

De school wil een schoolbreed taal- en rekenbeleid ontwikkelen. Schoolleiders, teamleiders en docenten kunnen het samen mogelijk maken dat de school een leeromgeving vormt, waar iedere leerling zich optimaal kan ontwikkelen. Het optimaliseren van de taal- en rekenvaardigheid van de leerlingen op het Valuascollege is een verantwoordelijkheid van iedereen op de school, niet alleen van de docenten Nederlands en MVT.

4.1 Uitgangspunten taalbeleid

- Taal is cruciaal bij het leren; taal geeft het denken vorm.
- Taal omvat *alle* taalvaardigheden: lezen, schrijven, spreken, luisteren en taalverzorging.
- Taal is niet alleen van belang bij Nederlands, maar speelt een rol bij alle vakken. Daarom ligt de verantwoordelijkheid voor goed taalonderwijs bij alle vakken.
- Een betere taalvaardigheid leidt tot betere prestaties bij alle vakken
- De leerlingen moeten op een uniforme en zo mogelijk vakoverstijgende manier bezig zijn met hun taalvaardigheden. Alle docenten die lesgeven in andere, met name aanverwante vakken, moeten zich hier bewust van zijn. Eenheid in het aanleren en onderhouden van taalvaardigheden is daarbij belangrijk.
- Draagvlak binnen het onderwijspersoneel is van essentieel belang. Docenten moeten inzien dat ze verantwoordelijk zijn voor het op een uniforme manier aanbieden van taalvaardigheden. Dit betekent dat elke docent bekend en vertrouwd moet zijn met het taalbeleid.
- Docenten werken samen in een sectie en een team; het uitwerken van de vakwerkplannen op basis van kerndoelen en referentieniveaus vindt plaats in de secties en teams.
- De leerling leert actief en in toenemende mate zelfstandig en leert samenwerken.
- De leerling wordt gevolgd m.b.t. zijn leesbegrip en woordenschat d.m.v. een jaarlijkse toetsing (in brugklas 2x) waarbij de resultaten het uitgangspunt vormen voor verdere oefening en differentiatie op gebied van lezen en woordenschat.
- De inzet van het digitale programma 'Studyflow-Taal' (nog in ontwikkeling) waarbij het Valuascollege één van de deelnemende pilot(ontwikkel)scholen is.

5. Diatoetsen

Diatoetsen (organisatie Diataal BV uit Groningen) heeft methodeonafhankelijke volg- en eindtoetsen voor taal (Nederlands en Engels) en rekenen/wiskunde, met aansluitend oefenmateriaal (Diaplus). Diatoetsen is voortgekomen uit het onderzoek van dr. H. Hacquebord e.a. aan de Rijksuniversiteit Groningen. Diatoetsen is de afgelopen jaren uitgegroeid tot een gebruiksvriendelijk leerlingvolgsysteem met genormeerde toetsen voor verschillende leerjaren. Het creëert een duidelijk beeld van het leesniveau en de woordenschat van leerlingen. Op die manier kan er door de docent gedifferentieerd materiaal worden aangeboden aan leerlingen.

De volgende toetsen en oefenprogramma's worden gebruikt:

- Diatekst (meet begrip lezen)
- Diawoord (meet woordenschat)
- Diaplus (oefenteksten op de verschillende F-niveaus)

5.1 Diatekst

Diatekst geeft ons inzicht in de leerling op vier gebieden:

1. *De BLN-score* (begrijpend lezen niveau). Deze is aan de referentieniveaus gekoppeld, waarbij de leerlingen vergeleken worden met een voor hun qua niveau gelijkwaardige, landelijke normgroep die deze test het voorgaande jaar heeft gemaakt. Deze BLN-score loopt op van 31 tot 121 en is onderverdeeld in negen F-niveaus, waarbij ieder leerjaar en niveau zijn eigen streefscores kent, in samenhang met de verschillende normgroepen.

2. Vervolgens wordt hieraan een *letterscore* gekoppeld. Je kunt A-, B-, C-, D- of E-lezer zijn. Als A-lezer ben een zeer goede lezer; als E-lezer een zeer zwakke. Deze score is gebaseerd op een percentielverdeling en hangt samen met de BLN-score. Meer precies: als A-lezer behoort je bij de beste 25% scorende leerlingen van jouw leerjaar en niveau; als B-lezer bij de leerlingen die scoren tussen de 50% en 75%, als C-leerling bij de leerlingen die scoren tussen de 25% en 50%, als D-leerling bij de zwakste 25% (tussen 10% en 25%) en als E-leerling bij de zwakste 10% van de leerlingen op jouw niveau en leerjaar.

3. Daarnaast zie je in de resultaten ook het verschil in score op *micro-, meso- en macroniveau* terug: De *microscore* geeft het begrip op woord- en zinsniveau aan.

De *mesoscore* geeft aan in hoeverre een leerling in staat is tot het adequaat combineren van informatie uit verschillende zinnen/tekstgedeelten, meestal binnen een alinea.

De *macroscore* geeft het begrip van de tekst in zijn geheel aan; het begrijpen van hoofdgedachte, opbouw, functie en strekking van de tekst.

4. Als laatste gebied geeft de toets van zwakke lezers een *lezerstype* aan. De lezerstypes worden bepaald op basis van de verhouding tussen de micro-, meso- en macroscores.

De *probleemlezer* is iemand die een zeer zwakke totaalscore heeft. Leerling met een E-score worden altijd getypeerd als probleemlezer. De probleemlezer moet eerst weer aan het lezen gezet worden met interessante teksten op het eigen niveau. Deze leerling heeft extra aandacht en tijd nodig want het zelfvertrouwen, de woordenschat en de aanpak van teksten moet verbeterd worden.

De *compenserende lezer* heeft moeite met begrip op microniveau. Deze onvoldoende microscore wordt gecompenseerd door een relatief sterke meso- en macroscore. De compenserende lezer zal vooral moeten gaan werken aan het vergroten van zijn woordenschat, en leren stil te staan bij onbekende woorden in een tekst.

De *schoolse lezer* heeft een voldoende microscore, maar een zwakke meso- en/of macroscore. De schoolse lezer heeft baat bij het aanleren van leesstrategieën die gericht zijn op het achterhalen van de betekenis van de tekst in zijn geheel.

5.2 Diawoord

5.3 Resultaten schooljaar 2015-2016

Halverwege schooljaar 2015-2016 zijn alle leerlingen tot en met vwo 4 getest. De streefscores geven echter het niveau aan van het einde van het schooljaar. Dit betekent dat de scores enigszins naar boven mogen worden bijgesteld.

5.3.1 Resultaten en conclusies VMBO

KLASSEN	GEMIDDELDE SCORE	STREEFScore
1-BB	47	51-55 (B-versie)
1-KB	53	58-63 (B- versie)
1-TL	61 (alleen de D-klassen)	58-63 (A- versie)
1TL	64	63-68 (B- versie)
2-BB	54	57-62
2-KB	61	66-70
2-TL	65	70-74
3-BB	39	66-70
3-KB	59	71-75
3-TL (INCL. 3TH)	73	76-80
3-TL (EXCL. 3TH)	71	76-80
3-TH (3TH1 EN 3TH2)	77	76-80

- Opvallend de lage score bij de 3 basis en 3 kader klassen; ze scoren zwak (3 basis) tot ruim beneden gemiddeld (3 kader) op BLN. Veel type D- en E-lezers.
- Conclusie: resultaten van alle VMBO-klassen 1 en 2 liggen in relatie met de normgroep (net) beneden het gemiddelde, uitgezonderd de 1TL-klassen, maar dit kan verklaard worden uit het feit dat de brugklas-D-leerlingen hierin zijn meegenomen.
- 3GTH scoort net onder het gemiddelde; hierbij moet vermeld dat de twee 3Thavo klassen hierbij inbegrepen zijn. Puur naar 3GT gekeken ligt de uitslag een stukje lager.
- Het verschil tussen 3GT (score 71) en 3TH (score 77) blijkt niet zo groot te zijn.
- Inzoomend op schoolniveau heeft het Valuascollege een laag percentage A- en B-lezers en een hoog percentage D- en E-lezers.
- De resultaten overziend mag geconcludeerd worden, dat het zinvol lijkt om extra in te zetten op leesvaardigheid.

5.3.2 Resultaten en conclusies havo/vwo

D- BRUGKLAS	61.26	66-70
E- BRUGKLAS	67.65	71-74
F- BRUGKLAS	70.51	71-74
2 THAVO	61.41	81-85
2H	70.33	81-85
2A	79.4	86-90
2G	84.3	86-90
3H	84.72	91-95
3A	87.13	98-103
3G	94.10	98-103
4H	93.50	98-103
4A	95.76	105-112
4G	100.18	105-112

- Verschillende klassen scoren onder het streefniveau.
- Brugklassers scoren onder het beginniveau.
- Dit verschil wordt niet op alle niveaus rechtgetrokken.
- De resultaten laten zien dat er problemen zijn qua leesniveau op het atheneum.
- Op ieder niveau is ruimte voor verbetering.

In hoofdstuk 7 ‘Acties tot beter taalonderwijs’ worden acties geformuleerd die naar verwachting zullen leiden tot verbetering van het taalonderwijs.

6. Studyflow

Studyflow-taal (naast Studyflow-rekenen) is een digitaal programma geschikt voor alle leerlingen in het voortgezet onderwijs (VO) en het middelbaar beroepsonderwijs (MBO). Het is gericht op het ontwikkelen en onderhouden van taalvaardigheden voor de referentieniveaus 1F, 2F, 3F en 4F. Het programma kan zelfstandig of aanvullend, dus naast de methode, gebruikt worden. Je kunt als docent zelf modules/onderdelen klaarzetten voor je klas of individuele leerling. Het programma is gebruiksvriendelijk en het is adaptief. Het taalprogramma is pas in ontwikkeling (i.t.t. Studyflow-rekenen dat al vanaf 2012 op de markt is). In het afgelopen schooljaar (2015-2016) is de module ‘taalverzorging’ ontwikkeld (spelling/grammatica). Momenteel wordt er gewerkt aan de module ‘leesvaardigheid’. In de komende jaren zullen de modules ‘schrijfvaardigheid’ en ‘spreekvaardigheid’ ontwikkeld gaan worden. Over twee jaar, naar verwachting, moet het programma compleet zijn en

kan er zowel getoetst als geoefend worden o.b.v. de referentieniveaus. Studyflow heeft vijftien scholen geworven (zgn. pilotscholen) om het taalprogramma van een passende inhoud en vorm te voorzien. Het Valuascollege is één van de 15 ontwikkelscholen. De bedoeling is dat het Valuascollege, naast de andere ontwikkelscholen, vorm en inhoud gaat geven aan de verschillende taalmodules, onder meer door het leveren van input en het geven van feedback op de te ontwikkelen taalprogramma's (inhoud) en de digitale werkomgeving (vorm/proces).

Enkele pilotklassen van het Valuascollege hebben in schooljaar 2015-2016 gewerkt met de module 'taalverzorging' (spelling en grammatica). Dit is tot nog toe vrij ad hoc, ongestructureerd, verlopen. Probleem is nog de onbekendheid met het programma bij docenten en het feit dat computers (een computerlokaal) vereist is. Dit is niet bij alle klassen mogelijk. Dit probleem zal in de nabije toekomst verholpen zijn, omdat alle klassen met een Chromebook gaan werken. Studyflow zou in de toekomst als huismerkinstrument en als leerlingvolgsysteem ingezet kunnen worden.

In de loop van schooljaar 2016-2017 gaan meerdere docenten werken met het programma. Naast de module taalverzorging, zal ook de module leesvaardigheid gereed zijn.

Studyflow-Taal heeft inmiddels een eigen weblog waarop gecommuniceerd wordt en ervaringen uitgewisseld worden tussen Studyflow en de meewerkende scholen.

7. Acties tot beter taalonderwijs 2016-2017

- Samenstellen vademecums havo/vwo en vmbo met algemene (studie-)vaardigheden. Komend schooljaar wordt een begin gemaakt met de digitalisering hiervan. In schooljaar 2016/2017 worden de onderwerpen per vaardigheid beschikbaar in Google Drive.
- Project in 3 gymnasium met o.a. toepassen van aspecten van taalgericht vakonderwijs. Dit zal in schooljaar 2017-2018 in meerdere leerjaren ingezet worden.
- Alle docenten zullen gaan letten op dezelfde taalvaardigheden bij het beantwoorden van vragen. Hierbij kan aan het volgende worden gedacht:
 - Periode 1: het antwoorden in volledige zinnen
 - Periode 2: hoofdletters en punten
 - Periode 3: werkwoordspelling
 - Periode 4: werkwoordspelling

Docenten hoeven dit niet fout te tellen, het gaat erom dat leerlingen zich bewust worden dat taal belangrijk is bij alle vakken. We willen dit voorstellen aan de andere campussen, zodat er OGVO-breed eenzelfde beleid wordt gevoerd.

- Er zullen posters worden gemaakt met verbanden en signaalwoorden die veel worden gebruikt bij de moderne vreemde talen en Nederlands.
- Werken met Nieuwsbegrip op havo/vwo en vmbo-ob.
- Toetsen op leesbegrip (toets Diatekst) op havo/vwo en vmbo.
- Toetsen op woordenschat (toets Diawoord) op havo/vwo en vmbo.
- Werken met Diaplus (oefenteksten) op vmbo-ob en vmbo-bb.
- Inzetten van het digitale programma 'Studyflow-Taal' voor enkele klassen die in de gelegenheid zijn hiermee te werken. Voor havo/vwo en vmbo.

Taalbeleidsplan Valuascollege

- Uitvoering van het project 'Boek in de klas': 10 minuten lezen bij het begin van iedere Nederlandse les, op het vmbo.
- Klassikaal lezen van een boek uit het pakket van 'Jonge Lijsters' (alle klassen in het vmbo-bb).